

Institutionen för beteendevetenskap och lärande
Kompletterande Pedagogisk Utbildning inom kompletterande pedagogisk utbildning
(KPU) och VAL/ULV-projektet
Linköpings universitet
Helfart/halvfart, distans

STUDIEHANDLEDNING

Skolans samhällsuppdrag och organisation, 7,5 hp

Kurskod: 9KP202, 9VA202

VT 2019

Maria Terning

Innehåll

Förord.....	3
Kontaktuppgifter	3
Kursens innehåll, mål och organisering.....	4
Kursinnehåll	4
Mål.....	4
Organisering	4
Kursöversikt.....	5
Schema campusdagar.....	6
Kursuppgifter	8
Kursuppgift 1 – skolan som institution	8
Kursuppgift 2 – den svenska skolans organisation, regelverk och styrning.....	9
Kursuppgift 3 – skolans värdegrund och demokratiska uppdrag.....	10
Examination och bedömning.....	12
MRE1: Ämnesdidaktisk uppgift.....	13
OBL2: Obligatoriskt moment: Seminarium juridik	13
STN3: Hemtentamen (KU1, KU2, KU3a och 3b).....	14
Bedömningskriterier för examinationsuppgiften	15
Att ha i åtanke när du skriver dina uppgifter och din hemtentamen.....	16
Utvärdering	16
Policy rörande fusk och plagiat	16
Kunskapssyn, lärande och didaktik.....	17
Vad händer vid fusk?	18
Kurslitteratur.....	19
Referenslitteratur	21

Förord

Välkommen till kursen *Skolans samhällsuppdrag och organisation* 7,5 hp.

Syftet med studiehandledningen är att underlätta studierna genom att tydliggöra kursens syften, mål och upplägg. Förutom information om föreläsningar, litteratur och kursuppgifter omfattar studiehandledningen även information om examination och kursens bedömningsgrunder.

I studiehandledningen finns kursens schema och litteraturlista.

Lycka till med studierna!

Maria Terning

Kursansvarig

Kontaktuppgifter

Postadress till kursansvariga:

Linköpings universitet

IBL

581 83 Linköping

Kursansvarig: Maria Terning, maria.terning@liu.se 013-28 26 79

Kursadministratör: Maria Lorin, maria.lorin@liu.se 013- 28 20 79

Programansvarig: Ingrid Olsson, ingrid.olsson@liu.se 013-28 44 71

Kursmentor: Åsa Howchin Wallén, asa.howchin-wallen@liu.se

Kursens innehåll, mål och organisering

Kursen 9VA202: *Skolans samhällsuppdrag och organisation* ges inom Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) samt inom projektet "Utländska lärares vidareutbildning" (ULV) och "Vidareutbildning av obehöriga lärare" (VAL) vid Linköpings universitet. Kursen ges inom utbildningsvetenskap/didaktik allmänt och behandlar skolans samhällsuppdrag och organisation.

Kursinnehåll

I kursen behandlas således skolans styrning och organisering. I kursen studeras hur olika läroplaner har formulerats utifrån ett läroplansteoretiskt perspektiv, likaså diskuteras vad som ansetts som viktig kunskap för den uppväxande generationen. Skolans organisation och regelverk studeras särskilt utifrån politisk kontra professionell styrning. I kursen tas begreppen frirum och ramfaktorer upp vilka diskuteras i förhållande till skolans styrdokument och skolkulturer. Studenten studerar också styrdokumenterna avseende värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och hållbar utveckling.

Mål

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna...

- beskriva och diskutera det svenska skolsystemets utveckling i förhållande till skolans samhällsuppdrag
- beskriva skolsystemets organisation och styrning, allmänt och i det egna ämnet
- kritiskt granska skolans styrdokument avseende värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och hållbar utveckling samt relatera till lärares etiska yrkesprinciper
- tillämpa läroplans- och ramfaktorteori
- tillämpa kvalitativ textanalys

Organisering

Kursen ges på distans med campusförlagda undervisningsdagar, så kallade campusdagar (C). Kursen organiseras i ett antal föreläsningar och seminarier, genom litteraturstudier och i arbete med kursuppgifter. Både enskilt arbete och arbete i grupp förekommer. Seminarierna baseras på studentens förberedelser som att studera litteraturen och genomföra uppgifterna. Dessa uppgifter följs upp och diskuteras vid seminarierna. Dessa bearbetningar betraktas som en förutsättning för lärandet och för att aktivt kunna bidra till innehållet i kursens seminarier.

Genom den nätbaserade lärplattformen LISAM sker en del av kurskommunikationen som den studerande ges möjlighet att medverka i tillsammans med kurskamrater och lärare. Via denna plattform ges även fortlöpande information under kursen och det är därför viktigt att den studerande regelbundet använder plattformen. Där finns även aktuella kursdokument som kursplan, studiehandledning med mera.

Den pedagogiska idén som kursens planeras utifrån är att kunskap utvecklas dels i samspel mellan en lärares arbete på skolan och teorier som kan förklara olika händelser i den praktiska vardagen, dels i dialog med andra. Ambitionen är därför att studieuppgifterna så långt det är möjligt skall knyta an till den egna verksamheten och erfarenheten och att den egna bearbetningen följs upp i seminarier med kurskamrater

och lärarna under campusdagarna. Återkoppling på det egna studiet arbetet fås därför framför allt i studiegruppernas diskussioner i Lisam samt vid föreläsningar och i seminarier under campusdagar.

Kursöversikt

Vecka	Aktivitet
V 4	22/1–23/1 Campusdag 1 och 2 Egna studier
V 5-8	Egna studier 15/2 Inlämning KU1 kl. 8.00
V 9	27/2–1/3 Campusdag 3, 4 och 5 28/2 Muntlig diskussion i grupp med utgångspunkt i KU1 Egna studier
V 10-12	Egna studier 11/3 Inlämning KU2 i Lisam kl. 8.00
V 13	26/3 Campusdag 6 26/3 Muntlig redovisning i grupp av KU3b 31/3 Inlämning KU3a i Lisam kl. 23.59

Schema campusdagar

V	Da	Datum	Tid	Sal	Grupp	Innehåll
4	Ti	22/1	8.30-10	T2	KPU	Upprop, Ingrid Olsson
			10.15-12	S26	SAM	Kursintroduktion, Maria Terning
	Ti		13-15	ACAS	SAM	Föreläsning: Skolsystemets utveckling i förhållande till skolans samhällsuppdrag. Mats Sjöberg.
	Ti		15-17	ACAS	SAM	Språkutvecklande arbete 1: Läs- och skrivstrategier, Maria Thunborg
			17-18	Zenit	VAL ULV	Studentcentrum för uthämtning av LiU-kort.
	On	23/1	8-10		SAM	Naturvetenskapliga ämnen och teknik Svenska/SvA Moderna språk och engelska Matematik Matematik, grundläggande färdigheter Samhällsvetenskapliga ämnen Slöjd och estetiska ämnen
	On		10-12	E324	SAM	Föreläsning: Skolans demokratiska uppdrag, Magnus Dahlstedt
	On		13-15	E324	SAM	Programövergripande föreläsning: Vetenskapsteorier och metoder inom det utbildningsvetenskapliga fältet, Katarina Eriksson Barajas
			15-17	E324	VAL ULV (KPU)	Språkutvecklande arbete 2: svenska skrivregler, Maria Thunborg.

9	On	27/2	10-12	TEMCAS	ULV VAL (KPU)	Språkutvecklande arbete 3: Generell återkoppling på KU1, Maria Thunborg
9	On		13-15	TEMCAS	SAM	Obligatorisk föreläsning: Skolans juridiska regelverk, Jurist Sofia Lindstrand
			15-17	TEMCAS	SAM	Obligatoriskt seminarium juridik, Sofia Lindstrand, Maria Terning
	To	28/2	8-10	A32	SAM	Seminarium KU1: "Skolans utveckling i relation till skolans samhällsuppdrag", Maria Terning
	To		10-12	A32	SAM	Föreläsning: Skolans värdegrund, Malin Wieslander
	To		13- 14.30	ACAS	SAM	Föreläsning: Ramfaktorer och frirum, Tobias Jansson
			14.30 -17		SAM	Föreläsning: Dokumentanalys, Maria Terning + påbörja arbetet med dokumentanalysen
	Fr	1/3	8-12	TEMCAS	SAM	Arbetsseminarium: Dokumentanalys, Maria Terning, Tobias Jansson + personliga träffar med Maria Thunborg
	Fr		13-15		SAM	Obligatoriskt seminarium: Ämnesdidaktiskt perspektiv på styrdokumentet. Ämnesdidaktikerna (sam)
						Naturvetenskapliga ämnen och teknik Svenska/SvA Moderna språk och engelska Matematik Matematik, grundläggande färdigheter Samhällsvetenskapliga ämnen Slöjd och estetiska ämnen
	Ti	26/3	10-12	S26	SAM	Styrdokumentet ur ett praktikerperspektiv, Åsa Howchin-Wallén

1 3	Ti	26/3	13-15	S26	SAM	Obligatoriskt seminarium: Skolans värdegrund i praktiken, Malin Wieslander, Maria Terning
			15-16	S26	SAM	Summering av kursen

Kursuppgifter

Kursuppgift 1 – skolan som institution (Del 1 i STN3 Hemtentamen)

Syftet med KU1 är att skapa förutsättningar för en ökad medvetenhet om den svenska skolans rötter och dess utveckling och betydelse för samhällsutvecklingen. Tanken är att du härigenom ska utveckla en generell förståelse för skolan som samhällsinstitution.

Området behandlas i föreläsningar v. 4 med Mats Sjöberg och Magnus Dahlstedt, i kurslitteraturen (se nedan och litteraturlista), samt följs upp i ett seminarium v. 9. KU1 bearbetas både skriftligt och muntligt. Uppgiften bearbetas muntligt i mindre grupper v. 9, den 28/2.

Välj *en* av nedanstående tre frågor och resonera kring. För att underbygga dina resonemang så var noga med att referera och hänvisa till kurslitteratur och föreläsningar.

- Beskriv och resonera kring historiska strukturer och traditioner som vi fortfarande ser spår av i dagens svenska skola.
- Beskriv den historiska utvecklingen från parallellskola, enhetsskola och fram till dagens skolsystem. Diskutera om vi idag har ett sammanhållet skolsystem med gemensamma syften och mål eller om vi har flera skolor/skolsystem med inbördes olika syften och mål.
- Vi går allt längre i skolan och finns allt längre i utbildningssystemet ("skolariseringen" av samhället). Beskriv denna utveckling fram till "ett livslångt lärande". Diskutera "skolariseringens" konsekvenser ur ett samhälleligt och individuellt perspektiv.

Inlämning: Den skriftliga uppgiften lämnas in i Lisam under fliken "Inlämningar" senast den 15/2 kl. 8.00. Du namnger filen till "KU1.efternamn.förnamn.kurskod".

Återkoppling på innehållet i uppgiften ges av kursansvarig. Eventuell språklig återkoppling ges av Maria Thunborg. Godkänd bearbetning tillgodoräknas i hemtentamen. Om uppgiften inte lämnas in vid detta tillfälle lämnas den i samband med inlämning av KU3a.

Formalia: Den text du lämnar in är en resonerande text. Texten ska vara 2 sidor (exklusive litteraturförteckning), 1,5 radavstånd, teckenstorlek 12 och typsnitt Times New Roman. Dispositionen ska vara: inledning, avhandling, avslutning och litteraturförteckning, texten ska även vara indelad i stycken. Texten får innehålla *ett* direktcitrat ur litteraturen. I övrigt ska du referera till, i första hand kurslitteratur, i

andra hand föreläsningar. Var noga med att använda referatmarkörer så det tydligt framgår vad som är författarnas resonemang och vad som är ditt eget resonemang.

Kurslitteratur, obligatorisk: I Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2014) *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* läses följande kapitel:

Skolans tidiga historia och utveckling – från arabisk skrivarskola till svensk folkskola. (s. 29-64).

Den moderna skolan blir till – ett framtidsprojekt. (s. 65-90).

En utbildning för alla – skolan expanderar. (s. 91-114).

Det livslånga lärandet – att utbilda för ett kunskapssamhälle. (s. 115-156).

Framtidens skola och utbildning – en betydande del av våra liv. (s. 183-202)

Kunskapsbehovet genom livet – om folkets lärande och vuxnas utbildning (tillgängligt i Lisam)

Böhlmark, A. & Lindahl M. (2012) *Har den växande friskolesektorn varit bra för elevernas utbildningsresultat på kort och lång sikt?*

Referenslitteratur, frivillig läsning:

Böhlmark, A., Holmlund, H. & Lindahl, M. (2015) *Skolsegregation och skolval* (Rapport 2015:5)

Dahlstedt, M. & Olsson, M. (2013) *Utbildning, demokrati, medborgarskap*

Lundahl, L. (2015) *En bok en författare* [TV-program].

Kursuppgift 2 – den svenska skolans organisation, regelverk och styrning (Del 2 i STN3 Hemtentamen)

Syftet med KU2 är att du ska utveckla kunskap om, och förtrogenhet med, den svenska skolans organisation och styrdokument så att du kan använda dessa vid planering av undervisningen. Du ska också kunna ge exempel på ramfaktorer och relatera dessa till begreppet frirum.

Området behandlas dels i två webbföreläsningar som finns tillgängliga i Lisam, dels i föreläsningar och seminarium v. 9 med Sofia Lindstrand, jurist på Skolinspektionen, samt i kurslitteraturen (se nedan och i litteraturlistan).

Sätt dig in i styrdokumenterna för den svenska skolan allmänt och för den skolform där du blir behörig att undervisa. Använd Skolverkets hemsida för att hämta ytterligare information.

Den svenska skolan styrs av olika typer av styrdokument: grundlag, lagar, förordningar eller föreskrifter.

- Förklara den hierarkiska ordningen mellan olika typer av styrdokument.
- Beskriv vilka styrdokument som gäller för hela skolan, för din skolform och för dina ämnen.
- Beskriv styrdokumentens syfte och vad de i stora drag innehåller.
- Förklara begreppen *ramfaktor* och *frirum*. Resonera över ramfaktorer och frirum i relation till den formulerade, den transformerade, den realiserade och den mottagna läroplanen. Ge exempel på ramfaktorer på de olika läroplansnivåerna.

Inlämning: Du namnger filen till "KU2a.efternamn.förnamn.kurskod". För att få texten bedömd innan hemtentamen lägger du in den i Lisam senast den 11/3 kl. 8.00. Godkänd bearbetning tillgodoräknas i hemtentamen. Om uppgiften inte lämnas in vid detta tillfälle lämnas den i samband med inlämning av KU3a.

Formalia: Texten (2-3 sidor, exklusive litteraturlista) skrivs i typsnitt Times New Roman, storlek 12, enkelt radavstånd och standardmarginaler.

Kurslitteratur, obligatorisk:

Berg, G. (2003) *Att förstå skolan. En teori om skolan som institution och skolor som organisationer* (om begreppet frirum)

Erdis, M. (2011) *Juridik för pedagoger*

Linde, G. (2012) *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*

I Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2014) *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* läses följande kapitel:

Styrningen av den obligatoriska skolan – mellan stabilitet och förändring (s. 605-630)

Läroplansteori och didaktik – framväxten av två centrala områden (s. 265-350)

Om utbildningsekonomi – det senmoderna utbildningssystemet (s. 587-604)

Skolans lagar och förordningar – det legala ramverket (s. 631-651)

För lagar, förordningar, föreskrifter, internationella överenskommelser se litteraturlistan.

Referenslitteratur, frivillig läsning:

Ur Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2014) *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* läses följande kapitel:

Att vara skolledare – att förverkliga det nationella uppdraget (s. 655-671)

Skolverket (2011) *Kommunalt huvudmannaskap i praktiken: En kvalitativ studie*. Rapport 362

Kursuppgift 3 – skolans värdegrund och demokratiska uppdrag (Del 3 och 4 i STN3 Hemtentamen)

Syftet med KU3 är att du ska utveckla kunskap om den svenska skolans värdegrund och demokratiska uppdrag genom att studera hur detta uttrycks i styrdokumentet samt hur värdegrunden kommer till uttryck och kan hanteras i den pedagogiska praktiken.

Innehållet behandlas i två föreläsningar: i v. 4 med Magnus Dahlstedt och i v. 9 med Malin Wieslander, Tobias Jansson och Maria Terning och i ett seminarium v. 13 med Malin Wieslander samt i kurslitteratur (se nedan och i litteraturlistan).

Kursuppgifter:

KU3a: Beskriv begreppen värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och hållbar utveckling. Studera, med hjälp av dokumentanalys, hur dessa omtalas samt

på vilka nivåer de används i styrdokument. Resonera slutligen hur detta kan påverka lärarens arbete i skolan. Ta hjälp av begreppen ramfaktor och frirum i ditt resonemang.

Den 28/2-1/3 kommer vi att ägna tid åt gemensamt arbete med dokumentanalys. Du förbereder dig för detta tillfälle genom att:

- läsa kapitel 1,2 och 6 i Berg (2003) *Att förstå skolan. En teori om skolan som institution och skolor som organisationer*
- Definiera begreppet "hållbar utveckling" med referens till kurslitteraturen.
- Läs och markera (använd matrisen för dokumentanalys) var begreppet "hållbar utveckling" står omskrivet i styrdokumentet.

Mer information kring arbetsseminariet i dokumentanalys samt vilka styrdokument som ska analyseras kommer att läggas ut i god tid i Lisam.

Inlämning: Du som deltar vid arbetsseminariet beskriver och analyserar begreppen värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar. Du som inte deltar i arbetsseminariet beskriver och analyserar förutom dessa tre begrepp, även begreppet "hållbar utveckling" i den inlämnade uppgiften.

Du namnger dokumentet så här: "KU3a.efternamn.förnamn.kurskod" och laddar upp den i Lisam senast den 31/3 kl. 23.59. Godkänd bearbetning tillgodoräknas i hemtentamen. Om uppgiften inte lämnas in vid detta tillfälle lämnas den in vid för omtentamen 1 eller 2.

Formalia: Texten (3-5 sidor, exklusive litteraturlista) skrivs i typsnitt Times New Roman, storlek 12, enkelt radavstånd och standardmarginaler.

Kurslitteratur, obligatorisk:

Berg, G. (2003) *Att förstå skolan. En teori om skolan som institution och skolor som organisationer* (kapitel 1,2,6)

Colnerud, G. (2017). *Lärarkets etik och värdepedagogiska praktik*

Ekman, J. & Pilo, L. (2012) *Skolan, demokratin och de unga medborgarna*

I Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2014) *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* läses följande kapitel:

Läroplansteori och didaktik – framväxten av två centrala områden (s. 265-350)

Mogensen, Lars (Programledare).(2014, 1 juni) *Demokratin i det digitala samhället*

Orlenius, K. (2010) *Värdegrunden – finns den?* (tillgänglig i Lisam)

Skolverket (2015) *Vad är hållbar utveckling*

Referenslitteratur, frivillig läsning:

Almgren, E. (2006). *Att fostra demokrater: om skolan i demokratin och demokratin i skolan*

Ekman, Joakim (2011) *Skolan och medborgarskapandet*

SOU 1997:116 *Barnets bästa i främsta rummet: FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige*

KU3b: Förberedelse inför seminarium den 26/3: Analysera fyra fall (finns på Lisam) av etiska dilemman med hjälp av resonemang kring principer, riktlinjer och normer (formella och informella) som presenteras i kurslitteraturen. Beskriv dels vari dilemman består (kan vara flera olika värden), och dels hur du resonerar för hur du i din lärarroll skulle hantera situationen.

Under seminariet delas studentgruppen slumpmässigt in i mindre grupper. Varje grupp ansvarar för ett dilemma och förbereder tillsammans och med hänsyn till deltagarnas individuella analyser, en presentation av sitt dilemma som hålls inför den stora gruppen. Efter varje presenterad analys diskuteras situationen tillsammans med kurskamrater och examinator.

Inlämning: Den som inte deltar i seminariet får skriftligt redogöra för analys av dessa fyra etiska dilemman på Lisam senast den 31/3 kl. 23.59. Godkänd bearbetning tillgodoräknas i hemtentamen.

Formalia: Texten (2–3 sidor) skrivs i typsnitt Times New Roman, storlek 12, enkelt radavstånd och standardmarginaler.

Kurslitteratur: Colnerud, G. (2017). *Lärarkets etik och värdepedagogiska praktik*. Stockholm: Liber AB.

Irisdotter Aldenmyr, S., & Hartman, S. (2009) Yrkesetik för lärare och behovet av professionsförankring. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 14 (3) s. 212-229. Tillgänglig: <http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7738/6793>

Läraryrket och Lärarnas riksförbund (2001) *Lärares yrkesetiska principer*. Tillgänglig: [https://www1.lararforbundet.se/web/shop2.nsf/webDescription/29FDEFD54E2FCF11C1257D3B0040FB0E/\\$file/Larares_yrkesetik_aug_2014.pdf](https://www1.lararforbundet.se/web/shop2.nsf/webDescription/29FDEFD54E2FCF11C1257D3B0040FB0E/$file/Larares_yrkesetik_aug_2014.pdf)

Orlenius, K. (2010) *Värdegrunden – finns den?* 2. uppl. Stockholm: Liber. Del av kapitel 4. Tillgänglig i Lisam.

Examination och bedömning

Kursen examineras med tre examinationsuppgifter:

STN3: Skriftlig tentamen: hemtentamen, 6.5 hp U-VG (KU1, 2, 3a, 3b)

MRE1: Seminarium med skriftligt underlag, ämnesdidaktik, 1 hp U-G

OBL2: Obligatoriskt moment: Seminarium juridik, 0 hp Deltagit

Syftet med examinationen är flerfaldigt. Ett syfte är naturligtvis att kvalitetssäkra utbildningen genom att kontrollera att studenternas kunskaper motsvarar utbildningens målsättning. Detta är ett syfte som svarar mot samhällets krav på välutbildade lärare i den svenska skolan. Men det finns andra syften som har sin utgångspunkt i den enskilda studentens utveckling och möjligheter under studierna. För att uppnå dessa syften arrangeras i denna kurs en examination som medger möjligheter att ta tillvara den återkoppling som man får av kurskamrater och lärare under kursens gång.

MRE1: Ämnesdidaktisk uppgift

Ämnesdidaktiken organiseras som ett stråk genom hela utbildningen. Det innebär att det i de flesta kurser finns ett ämnesdidaktiskt inslag i form av en kursuppgift och ett seminarium. Kursuppgifterna anknyter till kurserna på olika sätt och innehållet kan variera mellan era olika ämnen. Du som har flera ämnen väljer själv i vilket av ämnena du önskar genomföra det ämnesdidaktiska inslaget i varje kurs. I schemat för kursen framgår när de ämnesdidaktiska seminarierna äger rum.

Om du får förhinder och inte kan delta i seminariet förväntas du ändå genomföra kursuppgiften och ev. en kompletterande uppgift som du får av din ämnesdidaktiker.

Det ämnesdidaktiska kursmålet i kurs 9KP202 är att beskriva skolsystemets organisation och styrning, allmänt och i det egna ämnet. Information om den ämnesdidaktiska uppgiften – *och när den ska lämnas in* – finns i ämnesmappar under "Kursdokument" i Lisam.

Om du har frågor som rör ämnesdidaktiken, ta kontakt med din ämnesdidaktiker:

Matematik, Peter Frejd, peter.frejd@liu.se

Matematik, grundläggande färdigheter, Pether Sundström, pether.sundstrom@liu.se

Naturvetenskapliga ämnen och teknik, Lars Björklund, lars.bjorklund@liu.se

Svenska, Suzanne Parmenius Swärd, suzanne.parmenius-sward@liu.se

Moderna språk, Thomas Svensk, thomas.w.svensk@bredband.net

Samhällsvetenskapliga ämnen+ek, fi, ps, Agneta Grönlund, agneta.gronlund@liu.se

Slöjd och estetisk verksamhet, huvudansvarig Ingrid Bergqvist, ingrid.bergqvist@liu.se

Trä- och metallslöjd, Bo Hinnerson, bo.hinnerson@liu.se, Ulf Härdner, ulf.hardner@liu.se

Textilslöjd, Ingrid Bergqvist, ingrid.bergqvist@liu.se

Idrott och hälsa, Tove Johansson, tove.johansson@liu.se

Musik och bild, Margaretha Grahn, margaretha.grahn@liu.se

OBL2: Obligatoriskt moment: Seminarium juridik

Det juridiska seminariet i kursen är obligatoriskt. Inför seminariet analyseras några juridiska dilemman (finns på Lisam). Dessa diskuteras i mindre grupper under seminariet samt i helklass.

Den som inte deltar i seminariet får skriftligt redogöra för analyser av dessa juridiska dilemman på Lisam senast den 31/3 kl. 23.59. Texten (2–3 sidor) skrivs i typsnitt Times New Roman, storlek 12, enkelt radavstånd och standardmarginaler.

STN3: Hemtentamen (KU1, KU2, KU3a och 3b)

Hemtentamen, STN3, är individuell och består av kursuppgifterna 1, 2, 3a och 3b. Denna lämnas in senast den 31/3 kl. 23.59 i Lisam under fliken "Inlämningar". Du namnger filen till "Examination.efternamn.förnamn.kurskod". Alla kursens uppgifter ska finna med i *ett dokument* innehållande kursuppgifterna i följande ordning och med dessa rubriker:

KU1

KU2

KU3a

KU3b (för er som inte var närvarande vid seminariet den 26 mars)

Om du lämnat in kursuppgifterna 1 och 2 vid de datum som uppges för respektive uppgift så har du också fått återkoppling på dessa och vet således om du är godkänd/väl godkänd på dessa. *Då behöver du inte lämna in dessa uppgifter igen.* Har du däremot inte lämnat in kursuppgifterna inom utsatt tid, eller inte uppnått en godkänd nivå på tidigare inskickade uppgifter, så skickar du alltså in dessa (bara de som inte är godkända).

Att tentamen är individuell innebär att inget samarbete får förekomma. Om sådant samarbete upptäcks betraktas det som fusk. Som fusk räknas också plagiat exempelvis av varandras kursuppgifter. Läs Urkunds Plagiathandbok som finns inlagd på LiUs hemsida och i detta dokument på sidan 13 finns det viktigaste om plagiat.

Tillåtna hjälpmedel: kurslitteratur, egna bearbetningar av kursuppgifter samt Lisam-material.

Du måste använda kurslitteraturen i din argumentering och i dina reflektioner. Examinationen är ett tillfälle då du visar vad du lärt dig under kursen, så tänk på att visa både bredd och djup i litteraturstudier och reflektioner. Gör hänvisningar i texten till litteraturen och samla den refererade litteraturen i en litteraturlista. Referenser och litteraturlista skrivs på vedertaget sätt. Om du är osäker på hur du skriver referenser se "Lathund för referenser":

http://www.utbildning.gu.se/digitalAssets/1366/1366320_apa-lathunden-2012.pdf

Det ges 2 omtentamenstillfällen på kursen:

- Omtentamenstillfälle 1: söndagen den 28 april 2019
- Omtentamenstillfälle 2: söndagen den 26 maj 2019

Efter dessa två omtentamenstillfällen tenteras kursen vid ordinarie tentamenstillfällen nästa gång kursen ges vilket preliminärt är höstterminen 2019. Då är det den kursens litteratur och kursuppgifter som examineras.

Betygen Väl Godkänd, Godkänd och Underkänd används.

Krav på språk och formalia i examinationsuppgiften: Språket följer svenska skrivregler.

Referenshantering är i huvudsak korrekt enligt ett vedertaget referenssystem (APA, Harvard, Oxford). Litteraturlistan är i stort sett utan anmärkning.

Bedömningskriterier för examinationsuppgiften

Godkänd

För att studenten skall erhålla betyget *Godkänd (G)* på kursen skall följande krav uppfyllas:

- Tentamen skall, i relation till kursmålen och uppgiften, ha ett relevant innehåll och en tydlig struktur
- Texten visar på förtrogenhet med det presenterade området
- Begrepp, modeller och teorier används på ett adekvat sätt
- Möjliga samband och orsaksrelationer mellan företeelser/händelser/skeenden beskrivs
- Problematiseringar och analyser görs med koppling till kursens innehåll
- Slutsatser dras om hur vunna erfarenheter kan omsättas i framtida yrkesutövning
- Sidhänvisningar och referenser finns

Väl godkänd

För att studenten skall erhålla betyget *Väl godkänd (VG)* på kursen skall han/hon ha uppnått kraven för betyget godkänd. Därutöver skall studenten leva upp till följande krav:

- Studenten skall visa förmågan att använda kursens teoretiska kunskap som verktyg i självständiga resonemang
- Innehållet i texten såsom utgångspunkter och teoretiska antaganden redovisas, problematiseras och analyseras på ett väl underbyggt sätt
- Det finns en variation i användning av kurslitteratur och samma fenomen belyses ur olika perspektiv
- I diskussionen finns motiverade alternativa tolkningar och förhållningssätt
- Sidhänvisningar och referenslista redovisade på vedertaget sätt och huvudsakligen utan felaktigheter

Underkänd

Att inte uppfylla kriterierna för godkänd innebär att man blir underkänd, men här särskiljs två kriterier som direkt och enskilt kan ligga till grund för att den studerande ges betyget *Underkänd (U)* på kursen.

- Tentamen kännetecknas av allmänt tyckande och brist på förankring i kurslitteraturen, eller innehåller rena, oflekterade beskrivningar av innehållet i kurslitteraturen.
- Den studerande inlämnar ett skriftligt arbete som, i enlighet med Linköpings universitets och Ämneslärarutbildningens policy, betraktas som fusk/plagiat (se policy nedan).

Att ha i åtanke när du skriver dina uppgifter och din hemtentamen

- Tydlig disposition och struktur
- Underbygg tolkningar och egna ställningstaganden med referenser till litteraturen
- Relevans, saklighet, korrekthet samt adekvat användning av begrepp och teorier
- Variation i användningen av kurslitteraturen för att få djup och bredd i texten
- Tydlighet kring "vem som säger vad" – använd referatmarkörer
- Korrekthet vad gäller referenser och litteraturlista

Utvärdering

Utvärderingen sker efter kursens slut och fylls i elektroniskt i *Evaluate* (kursutvärderingssystem), som nås via Studentportalen. Den studerande får vid detta tillfälle möjlighet att ge synpunkter på kursens olika delar och bidra med nya idéer. Utvärderingen gäller bl.a. kursplan, studiehandledning, kursens organisering, arbetsformer, föreläsningar, litteratur samt lärares och studenters insatser. Det är mycket värdefullt för oss att få del av era synpunkter och vi önskar att ni alla tar er tid att fylla i kursutvärderingen när kursen är slut.

Policy rörande fusk och plagiat

På senare år har det inom Lärarprogrammets olika delar lagts ökad vikt vid vetenskapligt skrivande. Uppsats- och rapportskrivande återkommer därför som ett centralt moment i många kurser. Tyvärr har det parallellt med denna utveckling också skett en ökning av antalet fall av uppsatsplagiat, både inom universitetet och i skolan, vilket bland annat kan hänföras till tillgängligheten av olika former av hemsidor och färdiga uppsatser på Internet.¹

Den definition av fusk och plagiat som Linköpings universitets disciplinnämnd utgår ifrån finns i Högskoleförordningen (10 kap. 1 §):

Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestation annars skall bedömas...²

¹ Se t.ex. DN 2005-06-07, www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=424862, 2005-06-08; *Lärarnas tidning* nr. 16 2005.

² Citerat i Hult, Åsa och Håkan Hult. 2003. *Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva?* CUL-rapporter nr. 6. Linköping: Linköpings universitet, s. 11.

Enligt Hult och Hult är alltså fusk och plagiat en medveten handling, men det finns däremot inga objektiva kriterier för vad som räknas som sådant. Det beror helt enkelt på i vilket sammanhang denna handling företagits, och vilka instruktioner läraren gett.³

När vi på lärarutbildningen ska bedöma vad som är plagiat utgår vi från vad universitetets disciplinnämnd bedömt vara plagiat i några tidigare fall, och det visar sig att detta stämmer väl överens med vad lärare och studenter vid universitetet anser vara plagiat/fusk.⁴ Givet ovanstående definition av fusk och plagiat kan säkert många "snedsteg" vara gränfall, men i följande stycke räknar vi upp de handlingar som vi anser bryter mot vetenskaplig kod såväl som universitetets regelverk.

Ett plagiat är något som studenten 1) *inte har skrivit själv*, utan som har tagits från någon annan författare – antingen genom att skriva av eller att kopiera från en källa, t.ex. en bok, artikel eller hemsida – och som 2) *saknar en ordentlig källhänvisning* som visar var det avskrivna/kopierade har sitt ursprung. Det står naturligtvis studenten fritt att referera och citera källor – det ska man göra i en vetenskaplig uppsats – men det måste klart framgå vilka dessa källor är. Studenten måste ge originalkällorna erkännande för den information som de står för. Nu ska detta inte överdrivas genom att ha en not eller parentes efter varje ord eller mening, utan man kan samla ihop flera källhänvisningar i samma not/parentes efter ett kortare avsnitt. Dock ska man alltid ha en källhänvisning med sidor direkt efter ett citat.

Långa stycken av en *hemtentamen/ uppsats* utan källhänvisningar leder till misstanke om plagiat, t.ex. att uppsatsen skulle vara tagen från någon databas på Internet. Bland de uppsatser som blivit fällda för plagiat i disciplinnämnden kan man notera att där nästan helt saknas källhänvisningar, och de få som finns är ofta vilseledande, d.v.s. de leder till fel källor. Som verktyg för att komma tillrätta med plagiat använder vi oss i vissa kurser av databasen URKUND, till vilken studenten ska skicka sin examinations- och/eller fördjupningsuppgift.⁵ Denna nättjänst kan dock inte svara på om en text är plagierad eller ej, men visar på delar av texten som bör kontrolleras för att kunna avgöra om det rör sig om plagiat.

Kunskapssyn, lärande och didaktik

Till sist kan det vara på sin plats att koppla frågan om fusk och plagiat till kunskapssyn och lärande. Plagiat är ett uttryck för att studenten fokuserar på att klara kurser och få betyg på ett felaktigt sätt. För den student som i första hand vill *lära sig* blir examinationstillfället ett lärtillfälle.⁶ För alla studenter – och kanske speciellt blivande lärare – bör bildning gå före utbildning, och sett från den synvinkeln är själva *skrivprocessen* något av det mest lärorika man kan ägna sig åt.

Ökningen av uppsatsplagiat i skolan ställer också nya krav på dem som läser på Lärarprogrammet. Mycket talar för att dagens och framtidens lärare behöver vara kompetenta användare av informations och kommunikationsteknik och dessutom goda vetenskapliga skribenter och stilister, bl.a. för att kunna känna igen och stävja olika

³ Hult och Hult 2003 s. 11.

⁴ Se Hult och Hult 2003 s. 29, 33.

⁵ URKUND är en skandinavisk databas och nättjänst för att motverka plagiat som har utvecklats i samarbete med pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. För mer information, se www.orkund.se.

⁶ Hult och Hult 2003 s. 17.

former av plagiat. Men lärare behöver även omfatta och förmedla en kunskapssyn där skrivande som process och lärtillfälle betonas.

Vad händer vid fusk?

Misstanke om fuskförsök anmäls till universitetets rektor och ärendet behandlas i universitetets disciplinnämnd. Nämnden består av universitetets rektor, en lagfaren ledamot, en lärarrepresentant och två studeranderepresentanter.

En varning eller avstängning från undervisning och examination i upp till sex månader kan bli följden av fuskförsök. Den vanligast utdömda påföljden är två månaders avstängning. Vid beslut om avstängning meddelas berörda institutioner inom Linköpings Universitet och CSN. Avstängning gäller från och med den dag då beslutet tas. Universitetet ser lika allvarligt på fusk vid laboration, hemtentamen, uppsatsskrivning etcetera, som på fusk vid skriftlig tentamen.

Kurslitteratur

Litteratur tillhörande ämnesdidaktiken tillkommer, se Lisam

Berg, G. (2003) *Att förstå skolan. En teori om skolan som institution och skolor som organisationer*. Lund: Studentlitteratur. Kapitel 1, 2 och 6.

Böhlmark, A., & Lindahl, M. (2012) *Har den växande friskolesektorn varit bra för elevernas utbildningsresultat på kort och lång sikt?* Rapport 2012:17. Uppsala: IFAU. Tillgänglig:

<http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2012/r-2012-17-Har-den-vaxande-friskolesektorn-varit-bra-for-barnen-pa-kort-och-lang-sikt.pdf>

Colnerud, G. (2017). *Lärarkyrkans etik och värdepedagogiska praktik*. Stockholm: Liber AB.

Ekman, J., & Pilo, L. (2012) *Skolan, demokratin och de unga medborgarna*. Malmö: Liber.

Erdis, M. (2011) *Juridik för pedagoger*. Lund: Studentlitteratur.

Forsberg, E., & Roman, H. (2017). Styrningen av den obligatoriska skolan – mellan stabilitet och förändring. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 605-630). Stockholm: Natur & Kultur.

Irisdotter Aldenmyr, S., & Hartman, S. (2009) Yrkesetik för lärare och behovet av professionsförankring. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 14 (3) s. 212-229. Tillgänglig i Lisam.

Larsson, S. (2014). Kunskapsbehovet genom livet – om folketslärande och vuxnas utbildning. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 663-688). Stockholm: Natur & Kultur. Tillgänglig i Lisam.

Linde, Göran (2012) *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*. Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, U. P. (2017). Den moderna skolan blir till – ett framtidsprojekt. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 65-90). Stockholm: Natur & Kultur.

Lundgren, U. P. (2017). Det livslånga lärandet – att utbilda för ett kunskapssamhälle. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 115-156). Stockholm: Natur & Kultur.

Lundgren, U. P. (2017). En utbildning för alla – skolan expanderar. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 91-114). Stockholm: Natur & Kultur.

Lundgren, U. P. (2017). Läroplansteori och didaktik – framväxten av två centrala områden. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 265-350). Stockholm: Natur & Kultur.

Lundgren, U. P., & Säljö, R. (2017). Skolans tidiga historia och utveckling – från arabisk skrivarskola till svensk folkskola. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 29-64). Stockholm: Natur & Kultur.

- Läraryrkesförbundet och Lärarnas riksförbund (2001) *Lärares yrkesetiska principer*. Tillgänglig: [https://www1.lararforbundet.se/web/shop2.nsf/webDescription/29FDEFD54E2FCF11C1257D3B0040FB0E/\\$file/Larares_yrkesetik_aug_2014.pdf](https://www1.lararforbundet.se/web/shop2.nsf/webDescription/29FDEFD54E2FCF11C1257D3B0040FB0E/$file/Larares_yrkesetik_aug_2014.pdf)
- Mogensen, L. (Producent). (2014, 1 juni) Demokratin i det digitala samhället. *Sveriges Radio, P1, Filosofiska rummet*. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/377249?programid=793>
- Nilsson, A. (2017). Om utbildningsekonomi – det senmoderna utbildningssystemet. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 587-604). Stockholm: Natur & Kultur.
- Orlenius, K. (2010) *Värdegrunden – finns den?* 2. uppl. Stockholm: Liber. Del av kapitel 4. Tillgänglig i Lisam.
- Rapp, S. (2017). Skolans lagar och förordningar – det legala ramverket. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 631-651). Stockholm: Natur & Kultur.
- Säljö, R., Liberg, C., & Lundgren, U. P. (2017). Framtidens skola och utbildning – en betydande del av våra liv. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 183-202). Stockholm: Natur & Kultur.
- Skolverket (2015) *Vad är hållbar utveckling*. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nt/grundskoleutbildning/biologi/vad-ar-hallbar-utveckling-1.205851>
- SOU 2004:104. *Att lära för hållbar utveckling*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/contentassets/09ac8f7b0f9d402395ff95af1f6eb7cf/att-lara-for-hallbar-utveckling-sou-2004104>. Sammanfattning s. 9-18.
- Lagar** (samtliga tillgängliga: <http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>)
SFS 2010:800. *Skollag*, Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Förordningar** (samtliga tillgängliga: <http://www.skolverket.se/regelverk>)
SFS 2010:2039 *Gymnasieförordning*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
SFS 2011:185 *Skolförordning*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
SFS 2011:1108 *Förordning om vuxenutbildning*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
Skolverket (2017). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011: reviderad 2017*. (2 uppl.) Stockholm: Skolverket.
Skolverket (2017). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2017*. (4. uppl.) Stockholm: Skolverket.
Skolverket (2017). *Läroplan för vuxenutbildningen 2012: reviderad 2017*. (2. uppl.) Stockholm: Skolverket.
- Föreskrifter** (samtliga tillgängliga: <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser>)
Ämnesplaner för de olika ämnena (förutom de gymnasiegemensamma)

Internationella överenskommelser

Förenta Nationerna (1948) *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*, Tillgänglig: <http://www.manskligarattigheter.se/sv/vem-gor-vad/forenta-nationerna/fn-s-allmanna-forklaring>

Förenta Nationerna (1989) *FN:s konvention om barnets rättigheter*, Tillgänglig: http://www.manskligarattigheter.se/dynamaster/file_archive/020521/a2fe55424340e999aed047eb281537d7/fn_891120.pdf

Webbföreläsningar

Jansson, T. (2018). *Skolans organisering, del 1 och 2 (Webbföreläsning)*. Sverige: Lisam. Tillgänglig i Lisam:

https://liuonline.sharepoint.com/portals/hub/_layouts/15/PointPublishing.aspx?app=video&p=c&chid=dc5eb904-1755-49b0-a995-20a83f2e2766&s=0&t=pfb

Jansson, T. (2018). *Skolans styrning, del 1 och 2 (Webbföreläsning)*. Sverige: Lisam. Tillgänglig i Lisam:

https://liuonline.sharepoint.com/portals/hub/_layouts/15/PointPublishing.aspx?app=video&p=c&chid=dc5eb904-1755-49b0-a995-20a83f2e2766&s=0&t=pfb

Referenslitteratur

Almgren, E. (2006). *Att fostra demokrater: om skolan i demokratin och demokratin i skolan*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet

Böhlmark, A., Holmlund, H., & Lindahl, M. (2015) *Skolsegregation och skolval* (Rapport 2015:5). Uppsala: IFAU. Tillgänglig: <http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2015/r-2015-05-Skolsegregation-och-skolval.pdf>

Dahlstedt, M., & Olsson, M. (2013) *Utbildning, demokrati, medborgarskap*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Edmark, K., Frölich, M., & Wondratschek, V. (2012) *Hur har 1990-talets skolvalsreformer påverkat elever med olika familjebakgrund?* (Rapport 2014:15). Uppsala: IFAU. Tillgänglig: <http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2014/r-2014-15-hur-har-1990-talets-skolvalsreformer-paverkat-elever-med-olika-familjebakgrund.pdf>

Ekman, J. (2011) *Skolan och medborgarskapandet*. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2596.pdf%3Fk%3D2596>

Englund, T. (2012) *Utbildningspolitisk monopolism – nya utmaningar för läroplansteorin*. I T. Englund, E. Forsberg & D. Sundberg (Red.) *Vad räknas som kunskap? Läroplansteoretiska utsikter och inblickar i lärarutbildning och skola*. Stockholm: Liber.

Hartman, S. (2012) *Det pedagogiska kulturarvet: traditioner och idéer i svensk undervisningshistoria*. Stockholm: Natur & kultur.

Linné, A. (2012) *Läroplansteori mellan rum, tid och handling*. I T. Englund, E. Forsberg & D. Sundberg (Red.) *Vad räknas som kunskap? Läroplansteoretiska utsikter och inblickar i lärarutbildning och skola*. Stockholm: Liber.

Lundahl, L. (Författare). (2015). *En bok en författare* [TV-program]. Sverige: Sveriges Utbildningsradio AB. Tillgänglig: <https://urskola.se/Produkter/185887-En-bok-en-forfattare-Gymnasiet-som-marknad>

Lundgren, U. P. (2012) Den svenska läroplansteoretiska forskningen – en personligt hållen reflektion. I T. Englund, E. Forsberg & D. Sundberg (Red.) *Vad räknas som kunskap? Läroplansteoretiska utsikter och inblickar i lärarutbildning och skola*. Stockholm: Liber.

Nihlfors, E. (2017). Att vara skolledare – att förverkliga det nationella uppdraget. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare* (s. 655-671). Stockholm: Natur & Kultur.

Schött, K., Hållsten, S., Moberg, B. & Strand, H. (2015). *Studentens skrivhandbok*. Stockholm: Liber.

Skolverket (2011). *Kommunalt huvudmannaskap i praktiken: En kvalitativ studie*. Rapport 362. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig: http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2744.pdf%3Fk%3D2744

SOU 1997:116 *Barnets bästa i främsta rummet: FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige*. Stockholm: Socialdepartementet.

Lagar (samtliga tillgängliga: <http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/>)

SFS 1977:1160 *Arbetsmiljölöslag*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

SFS 1986:223 *Förvaltningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2008:567 *Diskrimineringslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

SFS 2009:400 *Offentlighets- och sekretesslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.